

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a személyesen eljáró felperesnek a jogtanácsos által képviselt I. rendű és a jogtanácsos által képviselt II. rendű alperes ellen egyenlő bánásmód követelményének megsértése, rendeltetésellenes joggyakorlás megállapítása és jogkövetkezményeinek alkalmazása, valamint egyéb iránt a Fővárosi Munkaügyi Bíróságon 29.M.5479/2005. szám alatt megindított és a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság 59.Mf.633.497/2008/25. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen a felperes részéről előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Bíróság 59.Mf.633.497/2008/25. számú ítéletét abban a részében, amelyben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, hatályában fenntartja. Ezt meghaladó részében nem érinti.

Kötelezi a felperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg a II. rendű alperesnek 20.000 (húszezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A felülvizsgálati eljárási illetékét az állam viseli.

I n d o k o l á s

A megállapított tényállás szerint a felperest 2001. november 1-jétől az I. rendű alperes vezetője kinevezte határozatlan időre szóló közalkalmazotti jogviszonyba a Hivatal ... Osztály ... Csoport állományába jogi főelőadónak. A felperes a munkáját az alosztályvezetőjének közvetlen alárendeltségében végezte. 2004. július 27-én dr. K. A. rendőr alezredes az I. rendű alperes Személyügyi Főosztályának vezetője hivatalos feljegyzésben rögzítette, hogy a felperes beiskolázását tervezi rendőr szervező (tiszt) szaktanfolyamra, melyre tekintettel a határozatlan idejű kinevezése a szaktanfolyam befejezéséig szóló határozott időre módosul. A felperes az erről rendelkező ... számú kinevezés módosítást ugyan sérelmesnek találta és ezt írásban kifejezésre is juttatta, azonban ennek ellenére azt 2004. szeptember 14-én

aláírta. 2005. március 19-én az I. rendű alperes a felperest az eredeti munkakörének ellátása mellett a ... Hivatala ...Csoport csoportvezetői feladatainak ellátásával is megbízta havi 10.000 forint helyettesítési díj biztosítása mellett. A megbízás visszavonásig, de legkésőbb a csoportvezetői státusz betöltéséig szólt. A felperes a megbízást elfogadta.

A felperes 2005. június 16-án vette kézhez a ... Főiskola által kiállított rendőr szervező (tiszt) szakképesítés megszerzését igazoló oklevelet, amelynek alapján az I. rendű alperes 2005. július 14-én kelt kinevezési javaslatában 2005. augusztus 1-jei hatállyal a felperes rendőr hadnaggyá való kinevezését javasolta. Az I. rendű alperes és a felperes 2005. augusztus 15-ével a felperes hivatásos állományba történő kinevezése okán 2005. augusztus 15-ével a közalkalmazotti jogviszonyt közös megegyezéssel megszüntette. A Magyar Köztársaság belügyminisztere a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (Hszt.) 39. § (1) és (2) bekezdésére hivatkozással a felperest 2005. augusztus 16-ával rendőr hadnaggyá kinevezte. A ... számú parancsban az I. rendű alperes az első tiszti rendfokozatba történt kinevezésére tekintettel a ... Hivatala ... Csoport állományába a betöltetlen kiemelt főelőadói létszámhely terhén főelőadónak nevezte ki. 2005. október 1-jével a II. rendű alperes vezetője a ... számú parancsában a Hszt. 44. § (1) bekezdés h) pontja alapján a felperest rendelkezési állományba helyezte a Független Rendőrszakszervezetnél választott és függetlenített szakszervezeti tisztsége betöltésének idejére.

A felperes szolgálati panaszának elutasítását követően rendeltetésellenes joggyakorlásra, hátrányos megkülönböztetésre és az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére hivatkozva az I. és II. rendű alpereseket

- illetménykülönbözet megfizetésére kérte kötelezni, mivel ugyanazt a feladatot más személyek megbízási jogviszony keretében vagy a hivatásos állomány tagjaként a közalkalmazotti illetményénél magasabb összegű megbízási díj, illetve magasabb illetmény ellenében látták el.

Kérte, hogy a munkaügyi bíróság

- a Hszt. 40. § (1) bekezdése alapján a hivatásos állományba történő kinevezésének időpontját 2005. június 16-ára,

- a Hszt. 39. § (2) bekezdése alapján a rendfokozatát rendőr hadnagy helyett rendőr főhadnaggyra,
- a beosztását pedig főelőadó helyett kiemelt főelőadóra módosítsa, továbbá
- a csoportvezetői feladat ellátásáért járó megbízási díj mértékét az illetményalap 100 százalékában állapítsa meg, és annak kifizetésére kötelezze az alperest.

A Fővárosi Munkaügyi Bíróság a 29.M.5479/2005/19. számú ítéletében a keresetet elutasította.

Az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére alapított igényekkel kapcsolatban a munkaügyi bíróság utalt az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Esélytv.) 19. §-ában foglaltakra, miszerint a jogosultnak kell valószínűsítienie, hogy más összehasonlítható helyzetben lévő személyhez vagy csoporthoz képest hátrány érte, az Esélytv. 8.§-ában meghatározott valamely, bizonyítottan fennálló tulajdonsága miatt.

A különböző jogviszonyban történő foglalkoztatás előnyös vagy hátrányos volta éppen az egyes jogviszonyokból eredő eltérő jogosultságokra és kötelezettségekre figyelemmel önmagában a megszerzett jövedelem alapján nem állapítható meg, ezért a felperes erre alapozottan hátrány elszenvedését alaptalanul állított. De a munkaügyi bíróság nem fogadta el a személyiség lényegéhez tartozó védett tulajdonságnak a felperesnek azt a hivatkozását sem, hogy „megfelelő kapcsolati tőkével nem rendelkezett”. Minderre figyelemmel a munkaügyi bíróság a felperesnek az I. rendű alperessel szemben az egyenlő bánásmód megsértésére alapított igényét a közalkalmazotti jogviszonyban történő foglalkoztatás tekintetében megalapozatlannak találta, és védett tulajdonság hiánya miatt az egyenlő bánásmód megsértése jogcímén a II. rendű alperessel szemben előterjesztett igényt is elutasította.

A munkaügyi bíróság külön vizsgálta, hogy a felperes esetében a „kapcsolati tőke” hiánya, illetve közte és a felettese, dr. K. A. rendőr alezredes között előfordult szakmai viták miatt felmerült-e az I. rendű alperes részéről rendeltetésellenes joggyakorlás, illet azonban a per adatai alapján nem talált megállapíthatónak.

A felperes nem minősült pályakezdőnek, ezért hadnagyi kinevezése nem ütközött a Hszt. 39.§ (2) bekezdésébe, a megbízási díj összegének meghatározása pedig a Hszt. 50. § (4) bekezdésében foglaltakra figyelemmel az I. rendű alperes mérlegelési jogkörébe tartozott, amelynek során a mérlegelésre vonatkozó eljárás megsértése nem volt megállapítható.

A felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Bíróság az 59.Mf.633.497/2008/25. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét a felperes szolgálati viszonyával összefüggő kereseti kérelmei vonatkozásában az I. rendű alperessel szemben hatályon kívül helyezte és a pert evonatkozásban megszüntette, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást kiegészítette azzal, hogy 2005. évtől kezdődően az I.

rendű alperes hivatalában a felperesen kívül több személy kinevezése történt meg kiemelt főelőadó beosztás terhen előadó vagy főelőadó beosztásba, és az így kiegészített tényállást tekintette az ítélezése alapjának.

A másodfokú bíróság ítéletét a felperes fellebbezésével összefüggésben a követelések jogviszonyok szerinti rendszerezésével indokolta.

I.A felperes a közalkalmazotti jogviszonyból eredő követelését egyrészt az egyenlő bánásmód megsértésére, másrészt a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütköző alperesi magatartásra és rendeltetésellenes joggyakorlásra alapította.

A másodfokú bíróság kifejtette, hogy az Esélytörvény hatálybalépése előtt a Kjt. 3. §-a alapján alkalmazandó Mt. 5. §-a, majd a későbbiekben az Esélytörvény 8. §-ának rendelkezése közös abban, hogy hátrányos megkülönböztetés akkor valósulhat meg, ha van olyan védett tulajdonság, amely miatt az adott munkavállalót (csoportot) hátrány érte. A sérelem mindkét jogszabály esetében akkor következik be, ha a megkülönböztetés vagy a hátrány oka valamely, a munkaviszonnyal össze nem függő védett tulajdonság miatti sérelem volt. A továbbiakban a másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy e tulajdonságnak mindenképpen a személyiség lényegi vonását kell tartalmaznia, és annak meglétét az arra hivatkozónak kell bizonyítania. A bizonyítás teher csak ezt követően fordul át a munkáltatóra. Ilyen védett tulajdonság bizonyítása a Pp. 164. § (1) bekezdésében foglalt általános szabály szerint a felperest terhelte, ennek hiányában pedig már nem volt jelentősége annak, hogy meg tudott-e jelölni összehasonlítható helyzetben lévő személyeket vagy csoportot, illetőleg igazolta-e a hátrány bekövetkezését vagy sem.

A Kjt. 3. §-a alapján alkalmazandó Mt. 4. §-ában foglalt rendeltetésellenes joggyakorlás körében a másodfokú bíróság azt hangsúlyozta, hogy a jogviszony létesítésének és tartalmának meghatározása az azt létrehozó felek szabadsága. Nincs akadálya, hogy ugyanazt a feladatot más-más jogviszony keretében lásson el a foglalkoztatott, ezért nem minősül rendeltetésellenesnek, hogy az I. alperes azonos feladat ellátására hivatásos szolgálati viszonyt vagy megbízási jogviszonyt is létesített, az pedig nem ütközik az egyenlő munkáért egyenlő bér alkotmányos elvébe, hogy a különböző jogviszonyokban a díjazás eltérő.

A másodfokú bíróság arra is rámutatott, hogy a munkaügyi bíróság egyéni jogvitákat bírál el, és a munkáltatónál kialakított foglalkoztatási gyakorlat felülvizsgálata az adott esetben a munkáltató jogszabály szerinti működési körébe tartozó kérdésként nem képezte a jogvita tárgyát.

II. A másodfokú bíróság a hivatásos szolgálati viszonyból eredő felperesi követelések tekintetében azt emelte ki, hogy a hivatásos állomány tagja a Hszt. 196. § (4) bekezdése értelmében alperesként csak azt a jogi személynek minősülő fegyveres szervet jelölheti meg, amelynek a kereset beadásakor az állományába tartozik. Mivel a felperes szolgálati jogviszonyban a II. rendű alperessel állt, az I. rendű alperessel szemben a Pp. 239. §-ra utalással a Pp. 157. § a) pontja alapján a pert a szolgálati jogviszonyból eredő kereseti kérelmek tekintetében megszüntette.

A másodfokú bíróság a rendőr szervező (tiszt) szaktanfolyam elvégzését követő intézkedésekkel összefüggő felperesi igények tárgyában részbizonyítást folytatott le, azonban annak adatai alapján is egyetértett az elsőfokú bíróság érdemi döntésével. A csatolt állománytáblázatokból ugyanis megállapítható volt, hogy a felperesen kívül más személyt is neveztek ki főelőadónak, kiemelt főelőadói státusz terhén.

A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és a közalkalmazotti jogviszonnyal összefüggő kereseti kérelmei tekintetében a munkaügyi bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, az egyéb kereseti kérelmei tekintetében a munkaügyi bíróság ítéletének megváltoztatását és a kereseti kérelmének teljes egészében helyt adó határozat meghozatalát kérte.

Vitatta a másodfokú bíróságnak a hátrányos megkülönböztetés tilalmával és az egyenlő bánásmód követelményével kapcsolatban kifejtett azt az álláspontját, miszerint az erre vonatkozó törvényi rendelkezések megsértésének előfeltétele valamely védett tulajdonság megléte lenne. Azzal érvelt, hogy a védett tulajdonságok felsorolása sem az Mt. 5. §-ában, sem az Esélytörvény 8. §-ában nem taxatív, és adott esetben az egyén nem is biztos, hogy felismeri, hogy a hátrány milyen tulajdonsága miatt érte. Ebből következően nem a védett tulajdonságot kell bizonyítania vagy valószínűsítania, hanem elegendő az összehasonlítható helyzetet és a hátrány bekövetkezését bizonyítania. Ettől függetlenül megítélése szerint a „határozott véleményformálás”, ami a szakmai vitákhoz vezetett, valamint, hogy másokkal szemben „kapcsolati tőkével” nem rendelkezett - az eljáró bíróságok álláspontjával szemben - a személyiség lényegi tulajdonsága.

A felperes kitért arra, hogy az Mt.-nek és a Hszt.-nek a 2004. január 27-e előtt hatályos szabályozása a hátrányos megkülönböztetést az adott jogviszony tekintetében tiltotta, és kifejezetten rendelkezett a bizonyítási teher tekintetében, vagyis érvényesült a lex specialis derogat generali elve a Pp. 164. § (1) bekezdésében foglalt általános szabályozásához képest. A BH

1998.610. és az MD I.15. elvi jellegű határozatok is azt támasztják alá, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmával kapcsolatos vita esetén a munkáltatónak kell bizonyítania, miszerint az eljárása nem ütközött tilalomba.

Érvelése szerint a másodfokú bíróság álláspontjával szemben a perben eldöntendő jogkérdés volt, hogy létrehozható-e jogszerűen háromfajta jogviszony azonos feladat ellátására. Továbbra is fenntartotta azt az álláspontját, hogy a hivatásos állományba történő kinevezésekor az egyenlő bánásmód követelménye és a rendeltetésszerű joggyakorlás elve egyaránt sérült, mivel csoportvezetőként alacsonyabb beosztásba nevezték ki, mint a csoport tagjait. Végül az eljáró bíróságok részéről a Hszt. 39. § (2) és 40. § (1) bekezdésének téves értelmezését is állította, valamint úgy ítélte meg, hogy a megbízási díjjal kapcsolatos kereseti kérelmének érdemi elbírálása elmaradt.

Az I. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdésében foglaltak alkalmazásával tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint nem alapos.

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 7. § (1) bekezdése szerint a rendőrség személyi állománya hivatásos állományú rendőrökből, köztisztviselőkből és közalkalmazottakból állhat. A hivatásos szolgálati, a köztisztviselői és a közalkalmazotti jogviszony szabályait külön törvények állapítják meg. Peradat, hogy a felperest a ... rendőrfőkapitány 2001. november 1-jével a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.) 21. § (1) bekezdésére hivatkozással közalkalmazotti jogviszonyba nevezte ki, amit a felperes elfogadott.

A közalkalmazotti kinevezés nem ütközött jogszabályba, annak felülbírlása pedig, hogy a fegyveres szerv a feladatai ellátását a felsorolt foglalkoztatási jogviszonyok közül melyik jogviszony keretén belül oldja meg, kívül esik a munkaügyi jogvita keretein. Ezt erősíti meg a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (Hszt.) 42. § (3) bekezdésének rendelkezései, miszerint a miniszter a hivatásos szolgálati beosztást köztisztviselői vagy közalkalmazotti munkakörre, a köztisztviselői illetve közalkalmazotti munkakört hivatásos szolgálati beosztássá átminősítheti, illetve az állománytáblában megjelölt beosztást, munkakört a hivatásos állomány tagjával, köztisztviselővel vagy közalkalmazottal betöltheti. De a felek közti jogvitának nem lehetett tárgya az sem, hogy a ... Rendőr-főkapitányság jogi feladatok ellátására miért

kötött külső személlyel (dr. ...) megbízási szerződést, és - ahogyan erre a másodfokú bíróság helyesen rámutatott - az sem, hogy ez a szerződés a felek között érvényesen jött-e létre vagy sem, illetve színlelt szerződésnek minősült-e vagy sem. Mindebből következően - a felülvizsgálati kérelemben kifejtett felperes állásponttal szemben - a felek közti jogvita érdemi elbírálásának nem volt előkérdése annak általánosságban való eldöntése, hogy jogszerű volt-e a ... Rendőr-főkapitányság Hivatala ... Alosztály feladatainak közalkalmazottal, a hivatásos állomány tagjával és megbízási szerződéssel foglalkoztatott személy által való ellátása.

Az Alkotmánybíróság több határozatában kimondta, hogy az Alkotmány nem mindenfajta megkülönböztetést tilt, csak az azonos helyzetben lévő jogalanyok között merülhet fel a diszkrimináció tilalmának megsértése. Különböző jogviszonyokban való foglalkoztatás esetében pedig a jogalanyok jogi helyzete nem összehasonlítható (959B/1977.AB., 189/D/2003.AB). Az eltérő bérezés jogalkalmazás útján nem oldható fel.

A másodfokú bíróság álláspontjának megfelelően a felperes a közalkalmazotti jogviszonyba történő kinevezésével összefüggő igényt a kinevezés idején hatályban volt, a Kjt. 3. §-a alapján alkalmazandó Mt. 5. §-ára alapított. Igaz, hogy e törvény nem sorolja fel kimerítően azokat a személyhez fűződő tulajdonságokat, amelye miatt a hátrányos megkülönböztetés tilos, azonban a felperes egyéb, a munkaviszonnyal össze nem függő olyan körülményt sem jelölt meg, amely miatt hátrányos megkülönböztetés érte. Ilyenként a határozott véleménynyilvánítás és a szakmai viták felvállalása nem értékelhető, mert egyrészt az egy adott helyzetben tanúsított magatartás, másrészt a kinevező a kinevezés időpontjában a felperes ezen magatartási formájáról nem is tudhatott. Az pedig, hogy a kinevező nem ajánlotta fel a felperes részére a megbízási jogviszonyba való foglalkoztatás, illetve a hivatásos állományba vétel választásának lehetőségét, a hátrányos megkülönböztetés törvényi tényállása megsértésének megállapítására nem alkalmas.

Az itt kifejtettek megfelelően vonatkoznak a Hszt. 6. § (1) bekezdésének megsértésére alapított követelésekre is.

A Legfelsőbb Bíróság a tekintetben is egyetért a másodfokú bírósággal, hogy az Esélytv.-re hivatkozással az egyenlő bánásmód követelményét sértő különbségtétel feltétele, hogy a jogsérelemre hivatkozó fél valószínűsítse, hogy - ténylegesen vagy feltételezése szerint - rendelkezett az Esélytv. 8. §-ban meghatározott tulajdonsággal (Esélytv. 19. § (1) bekezdés). Az Esélytv. a személyiség lényegi vonásához tartozó tulajdonságon, valamely, a személytől független adottságon alapuló különbségtétellel szemben biztosít védelmet (BH.2010.194.). Ilyennek a felperes által

megnevezett magatartás nem tekinthető, a „kapcsolati tőke” hiányát pedig a jogalkotó nyilvánvalóan nem kívánta védelemben részesíteni.

Az eljáró bíróságok jogszabálysértés nélkül állapították meg, hogy a felperes a Hszt. 39. § (2) bekezdésének alkalmazása szempontjából nem minősült pályakezdőnek, ezért rendőrhadnaggyá történő kinevezése nem volt jogszabálysértő. A per adatai rendeltetésellenes joggyakorlás megállapítását a főelőadói beosztást illetően sem támasztották alá, a csoportvezetői megbízási díj mértékét illetően pedig a felperes a perben a Hszt. 50. § (4) bekezdésében foglaltak megsértését maga sem állította, a csoportvezetői megbízás teljesítése miatt esetlegesen felmerülő rendkívüli szolgálatteljesítés után járó illetményigényt pedig nem terjesztett elő.

A fenti indokolás alapján a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet jogszabálysértés hiányában, a Pp. 275. § (3) bekezdésében foglaltak alkalmazásával hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárási költség viseléséről a Pp. 78. §-a alapján rendelkezett.

A 6/1986.(VI.26.) IM rendeletnek az ügyben még alkalmazandó 14. §-a szerint a felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Budapest, 2011. február 9.

Dr. Tálné dr. Molnár Erika a tanács elnöke, Dr. Földényi Gyuláné s.k. előadó bíró, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

bírósági tisztviselő